

ת"פ 27712/06/18 - מדינת ישראל, פרקליטות מחוז מרכז נגד פלונית

בית משפט השלום ברחובות

ת"פ 27712-06-18 פרקליטות מחוז מרכז נ' פלונית
תיק חיצוני: 220897/2017

בפני המאשימה
כבוד השופטת, סגנית הנשיאה אפרת פינק
מדינת ישראל, פרקליטות מחוז מרכז
ע"י עו"ד עומר סגל רוזנברג
נגד הנאשמת
פלונית
ע"י עו"ד דגנית משעלי

החלטה

נגד הנאשמת הוגש כתב אישום מתוקן המייחס לה עבירה של עלבון לדת, לפי סעיף 170 לחוק העונשין, התשל"ז - 1977. לפי כתב האישום המתוקן, ביום 26.10.27, מרחה הנאשמת צואה על מזוזה, על דלת הכניסה לבית כנסת וקירות חזית בית הכנסת.

ביום 12.1.20 זיכיתי את הנאשמת, בהסכמת הצדדים, מחמת סייג היעדר שפיות, לפי סעיף 34 לחוק העונשין.

הצדדים חלוקים בשאלה אם לצד זיכוי הנאשמת יש להטיל עליה צו טיפול מרפאתי כפוי. בפסק הדין קבעתי כי מחלוקת זו תידון בהחלטה נפרדת ומכאן ההחלטה.

לפי סעיף 15(ב) לחוק לטיפול בחולי נפש, תשנ"א - 1991:

"הועמד נאשם לדין פלילי ובית המשפט מצא כי הוא עשה את מעשה העבירה שבו הואשם, אולם החליט, אם על פי ראיות שהובאו לפניו מטעם אחד מבעלי הדין ואם על פי ראיות שהובאו לפניו ביזמתו הוא, שהנאשם היה חולה בשעת מעשה ולפיכך אין הוא בר-עונשין, ושהוא עדיין חולה, יצווה בית המשפט שהנאשם יאושפז או יקבל טיפול מרפאתי".

מספר תנאים מצטברים לשם הטלת צו אשפוז או טיפול כפוי, לפי סעיף 15(ב) הנזכר: האחד, קביעה של בית המשפט, כי הנאשם ביצע את מעשה העבירה; השני, החלטה לפי הראיות, כי הנאשם היה חולה בשעת מעשה ולפיכך אין הוא אחראי למעשיו; השלישי, ממצא של בית המשפט כי הנאשם עדיין חולה. ככל שמתקיימים שלושת התנאים, על בית המשפט ליתן צו, בין אשפוז ובין מרפאתי, ואין בסמכותו שלא ליתן צו כלל.

ברע"פ 966/17 פלוני נ' מדינת ישראל (28.12.17) דן בית המשפט העליון במחלוקת שנפלה ביחס למשמעות הביטוי "ושהוא עדיין חולה", לפי סעיף 15(ב), ובשאלה אם חולה נפש שנמצא בהפוגה (רמיסיה) יכול להיחשב כמי ש"עדיין חולה" או שמא המונח מתייחס למחלת נפש פעילה בלבד.

בית המשפט העליון קבע באותה פרשה, כי הגדרתו של הנאשם כמי ש"עדיין חולה" לצורך החלטה על כפיית טיפול תלויה בנסיבות העניין ובמאפייני ההפוגה. בין היתר על בית המשפט לקחת בחשבון את הנסיבות הבאות: טיב המחלה; עצמת הסמפטומים; תנודתיות המחלה; אשפוזים וטיפולים קודמים; נטייה להפסקת טיפול יזומה; הסביבה המשפחתית - חברתית של הנאשם ומידת תמיכתה בנאשם; חומרת העבירה ונסיבותיה; התקופה שחלפה מאז ביצוע העבירה; ותקופת ההפוגה במחלה.

עוד קבע בית המשפט העליון, כי במקרה שבו ניתן להשיג את התכלית ללא כפייה, יש לבחור בדרך זו, וזאת תוך איזון בין המטרה של הטיפול בנאשם ומניעת סיכון הנובע ממנו ובין השמירה על זכויות האדם של הנאשם.

ביישום המבחנים שנקבעו בפסיקת בית המשפט העליון על המקרה הנדון, לא מצאתי מקום ליתן צו טיפול כפוי, וזאת מהנימוקים שיפורטו להלן.

בעניינה של הנאשמת נערכו שתי חוות דעת פסיכיאטריות במסגרת ההליך דנן.

לפי חוות הדעת הפסיכיאטרית של ד"ר עזגד גולד מיום 24.9.19, הנאשמת אובחנה לאורך השנים כסובלת מדיכאון, הפרעת הסתגלות, הפרעת אישיות וכן הפרעה פסיכוטית. לפי הממצאים הרפואיים שעלו בבדיקות שנערכו לה בין השנים 2016 - 2019 ישנה אפשרות כי הנאשמת סובלת ממחלת נפש בעלת מאפיינים פסיכוטיים, ובאבחנה מבדלת יש לציין הפרעת אישיות בעלת קווים סכיזופאליים ותלותיים. עורך חוות הדעת העריך, כי לאור הדברים שהנאשמת מסרה בבדיקתה, דבריה בהודעת החשוד, והאופי החרגי של מעשיה שאינם עולים בקנה אחד עם התנהגותה, ישנה אפשרות ממשית שבעת האירועים מושא כתב האישום, סבלה הנאשמת ממחלת נפש שהובילה לפגיעה משמעותית ביכולתה להבין את הפסול שבמעשיה וביכולתה לשלוט על מעשיה. מכאן המסקנה שבחוות הדעת, שלפיה הנאשמת לא היתה אחראית למעשיה בעת האירוע מושא כתב האישום, משמע ביום 26.10.27. עוד נקבע בחוות הדעת, כי בבדיקתה בחודש ספטמבר 2019 לא נמצאה עדות לתסמינים פסיכוטיים המלווים במסוכנות, ומכאן שאין אינדיקציה לאשפוז בכפייה אלא אך לקיום מעקב פסיכיאטרי.

הואיל וחוות הדעת לא התייחסה לשאלה אם הנאשמת "עודנה חולה" ואם יש מקום להטיל עליה צו טיפול מרפאתי, התבקשה השלמה והבהרה של חוות הדעת.

בחוות דעת פסיכיאטרית נוספת מיום 10.12.19, הוסיף ד"ר גולד, כי ספק אם הנאשמת לוקה בהפרעה פסיכוטית או שמדובר בהקצנה של מאפייני אישיות וכי אין עדות לקיומה של מסוכנות. מכאן, שחוות הדעת נעדרה המלצה בדבר טיפול בכפייה, בהתאם לפסיקה. לעמדת עורך חוות הדעת, ההחלטה אם הנאשמת "עודנה חולה" מסורה לבית המשפט ולא לפסיכיאטר המחוזי ומכאן שאינו מחווה דעה בשאלה.

אין מחלוקת כי בעניינה של הנאשמת מתקיים התנאי הראשון, משמע, כי הנאשמת ביצעה את המיוחס לה, כפי שהצהירו הנאשמת ובאת כוחה בדיון שהתקיים ביום 12.1.20.

גם אין מחלוקת כי מתקיים התנאי השני, משמע, כי הנאשמת היתה חולה בשעת מעשה וכי אינה אחראית למעשיה. על כך הסכימו הצדדים, כפי שבא לידי ביטוי בזיכוייה של הנאשמת, בהתאם לרע"פ 2675/13 **מדינת ישראל נ' וחנן** (3.2.15). עם זאת, יש להעיר, כי ההסכמה לזיכוייה של הנאשמת, בהקשר זה, התבססה על הספק שעלה בחוות הדעת הפסיכיאטריות בשאלה אם סבלה ממחלת נפש בעת ביצוע העבירה, או שמא מדובר היה אך בהפרעת אישיות בעלת קווים סכיזופאליים ותלותיים. מכל מקום, די בספק לביסוס הסייג והנאשמת זוכתה בהסכמה.

עתה לתנאי השלישי, משמע, לשאלה אם הנאשמת "עודנה חולה".

חוות הדעת הפסיכיאטריות אינן מספקות מענה של ממש לשאלה זו. חוות הדעת אינן מתארות את הנאשמת כמי שעדיין חולה אולם מצויה בהפוגה, כפי נסיבות המקרה ברע"פ פלוני הנזכר, שם לא היתה מחלוקת כי הנאשם בהפוגה. למעשה, מלכתחילה נמצא קושי, לפי חוות הדעת לקבוע אם הנאשמת סבלה בעבר ממחלת נפש או שמא מהפרעת אישיות בלבד. אין בחוות הדעת הבהרה נוספת בשאלת מחלתה של הנאשמת, נכון למועד עריכת חוות הדעת.

כאן המקום להעיר, כי לעמדתנו, בכך ישנו חסר בחוות הדעת, אשר לא הושלם גם לאחר בקשת ההבהרה. המומחה הפסיכיאטר אינו נדרש, אמנם, לחוות דעתו בשאלה אם נאשם עומד במבחנים שנקבעו בפסיקה בשאלה אם נאשם "עודנו חולה". מבחנים אלו שנקבעו ברע"פ פלוני הם מבחנים משפטיים. אולם, בבסיס המסקנה המשפטית צריכה לעמוד גם הערכת עורך חוות הדעת אם הנאשם עודנו סובל ממחלת נפש, כהגדרתה הרפואית, ובפרט ביחס לשאלה אם הנאשם בהפוגה. מכל מקום, למרות החסר בחוות הדעת, שעשוי היה לסייע לבית המשפט, ניתן להסיק מסקנה משפטית מתוך חוות הדעת בהתאם למכלול הנסיבות.

חוות הדעת מלמדת, כי עד שנת 2006 לא נמצאה עדות לתסמינים פסיכויטיים אצל הנאשמת. אולם, בשנים 2016 ו-2017 הוערך מצבה של הנאשמת כפסיכויטי עם הפרעה ניכרת בתכני החשיבה, וזאת בתיעוד רפואי ממספר מועדים במהלך שנים אלו.

בחודש פברואר 2019 אובחנה הנאשמת כסובלת מדיכאון ללא הפרעות בבוחן המציאות, ובסוף חודש מאי 2019 נמצאה ללא עדות למחשבות שווא פעילות.

מכאן, שבשנים 2016 - 2017 ישנן ראיות ממשיות בתיעוד הרפואי, כי הנאשמת סבלה ממחלת נפש, ומכאן המסקנה בדבר הספק באשר לאחריות למעשיה. לעומת זאת, בשנתיים האחרונות, אין כל אינדיקציה, כי הנאשמת עודנה סובלת ממחלת נפש. כאמור, גם לא נקבע בחוות הדעת כי הנאשמת בהפוגה, וזאת באבחנה מרע"פ פלוני, הנזכר.

בכך יש כדי להסביר מדוע הנאשמת עומדת בתנאי השני, שלפיו סבלה ממחלת נפש, אולם אינה עומדת בתנאי השלישי, שלפיו עודנה סובלת ממחלת נפש.

לא נעלם מעיני, כי הנאשמת לא טופלה כלל בשנים האחרונות והיא מסרבת לטיפול. עם זאת, הנאשמת הורשעה בעבירה חד פעמית של עלבון לדת במדרג נמוך, מאז ביצוע העבירה חלפו מעל שנתיים והנאשמת לא ביצעה עבירות נוספות. גם לא הוצג מידע כלשהו בדבר מסוכנות נוספת הנשקפת מהנאשמת. מכאן שגם לא ניתן לומר, כי נשקפת מסוכנות ממשית מצדה של הנאשמת.

מחד גיסא, עומד, אפוא, הצורך לטפל בנאשמת ולמנוע סיכון הנובע ממנה, אולם הסיכון הנובע ממנה אינו ממשי. מאידך גיסא, עומדות זכויותיה של הנאשמת שלא יכפה עליה טיפול, שיש בו כדי לפגוע בחירותה, בכבודה ובפרטיותה. יש לקוות כי למרות זאת, הנאשמת תפנה לטיפול, שיש בו כדי לתרום לבריאותה ולרווחתה.

הנה כי כן, באיזון בין השיקולים, לא הונחה תשתית, לפיה הנאשמת "עודנה חולה" כהגדרת המושג ברע"פ פלוני, ומכאן, כי לא מתקיימים מלוא התנאים הנדרשים למתן צו מרפאתי כפוי.

לפיכך, בקשת התביעה להורות על צו טיפול כפוי - נדחית.

המזכירות תמציא ההחלטה לצדדים.

ניתנה היום, ט"ז טבת תש"פ, 13 ינואר 2020, בהעדר הצדדים.